

Introbables, III: *La casa de Matriona*

LLIBRES / NARRATIVA / 19 MARÇ, 2019

La casa de *Matriona* és un conte llarg d'Aleksandr Soljenitsin que va sortir al gener de 1963 a la prestigiosa revista *Novi Mir*, pocs mesos després d'*Un dia d'Ivan Deníssovix*, el debut gloriós de l'autor. La traducció catalana de l'obra, feta per Josep Maria Güell i publicada —juntament amb la d'un altre relat, *Tot sigui per la causa*— per Edicions 62 l'any 1968, està descatalogada i no s'ha reeditat mai. A Rússia, en canvi, aquesta segona narració de Soljenitsin s'estudia a les escoles en qualitat de clàssic i se cita sempre que es parla de narrativa rural.

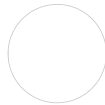
L'acció del relat, basat en una història viscuda, transcorre en un poble de mala mort de la província de Vladímir, al territori de la Rússia antiga, que es diu Torfoprodukt — literalment, «producte de torba», una obra mestra de la toponímia soviètica. La protagonista, *Matriona*, és una dona gran que viu sola en una isba plena de ratolins i escarbats i lloga una habitació al narrador, un mestre de matemàtiques que «ha vingut de fora». S'intueix, tot i que no es diu directament, que l'home ha tornat d'un camp de treball i s'ha buscat un lloc lluny de la seva vida passada. De tota manera, *Matriona* mai no li fa preguntes; cuina per a ell, hi parla i li fa companyia amb la mateixa naturalitat càlida i discreta amb què tracta la resta de veïns. Mentre que la majoria d'ells són sorruts i cobejosos, ella no ho és gens. La riquesa no li interessa i és feliç amb el poc que té: una gata coixa, una cabra de banyes torçades que li dóna llet i uns testos amb ficus, que són el primer que vol salvar quan hi ha un incendi a casa seva. Ajuda tothom en les feines més dures del camp i no accepta que li ho paguin. La seva mort mateixa acaba sent una conseqüència del desig indiscriminat d'ajudar tothom en tot. Quan el seu cunyat Faddei insisteix a desmuntar una part de l'isba de *Matriona* i aprofitar-ne les fustes per construir una casa per a Kira, la seva filla acabada de casar, *Matriona* s'hi avé, per bé que a contracor. L'endemà les fustes són distribuïdes en dos trineus de nyigui-nyogui i uns homes les han de portar al poble on viu Kira. *Matriona* s'ofereix a assistir-los en el procés delicat de fer passar els trineus per damunt les vies del tren i mor atropellada.

El títol que Soljenitsin, aficionat a les dites populars russes, va triar per a aquest relat era: «No hi ha poble sense un home just». El títol amb què es va publicar i que ha quedat com a definitiu el va decidir el poeta Aleksandr Tvardovski, director de *Novi Mir*, perquè l'original li semblava massa didàctic. En qualsevol cas, tots dos al·ludeixen a la capacitat d'aquest personatge femení de fer llar i donar consistència a un petit món al seu voltant. Es tracta, és clar, d'un món rural en resistència al món industrial que avança. Desarrelant la protagonista del seu entorn i ressaltant-ne la dimensió individual, el conte també s'hauria

pogut dir *Un cor senzill*. Recordem que Félicité, la criada fidel de Madame Aubain que protagonitza *Un coeur simple* de Flaubert, no té maldat, igual que Matriona, i viu abnegadament per la seva senyora i els seus fills. No és cap bleada, però: un dia, durant una passejada pel camp, salva tota la família de l'investida d'un bou. També Matriona és valenta, i la gent del poble diu que, de jove, era capaç d'aturar un cavall desbocat. Félicité, després de la mort del seu nebot mariner, el seu últim amor humà, trasllada tot el seu afecte a un lloro que uns veïns regalen a Madame Aubain, i en té cura amb la mateixa passió concentrada amb què Matriona cuida la gata coixa, la cabra i els ficus. A part de tot això, el que emparenta els dos personatges, els dóna carnalitat i els confereix força dramàtica és el fet de tenir una tara. Félicité es torna sorda i un brunzit embogidor se li installa a l'orella. Madame Aubain li diu: «Déu meu, que n'ets, de ximple!», i ella, pensant que es tracta d'una petició, respon: «Sí, senyora», i busca alguna cosa al seu voltant. Matriona pateix una malaltia misteriosa que li ve de tant en tant i la deixa prostrada durant dos o tres dies, privant-la de la capacitat de moure's i de menjar.

És possible representar en una novel·la o un conte, de manera vívida i convincent, un personatge d'una bondat absoluta que no estigui malalt? Tolstoi retreia a Dostoievski que el seu príncep Mixkin —el protagonista de *L'Idiota*— fos epilèptic, i afirmava que la puresa moral de Mixkin només seria commovedora de debò si el seu creador s'hagués atrevit a fer-ne un home sa. El cert és que a la grandiosa *Guerra i Pau*, al costat de personatges d'una complexitat immensa, n'hi ha alguns d'infiniment bons i alhora perfectament saludables... però semblen ombres, mentre que Matriona i Félicité són de carn i ossos.

ETIQUETES: [ALEKSANDR SOLJÉNITSIN](#) [GUSTAVE FLAUBERT](#) [LA CASA DE MATRIONA](#) [UN COR SENZILL](#)

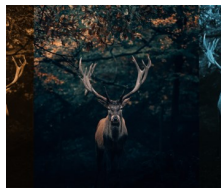
XÈNIA DYAKONOVA | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Sant Petersburg, 1985). És llicenciada en Teoria de la Literatura i Literatura Comparada. Ha publicat tres llibres de poemes en rus i un en català, *Per l'inquítil anterior* (Blind Books, 2015) i un grapat de traduccions de literatura russa. És guanyadora del Premi Vidal Alcover de Traducció (2016) i del Premi PEN de Traducció (2018). Imparteix classes a l'Escola d'Esriptura de l'Ateneu Barcelonès i col·labora amb el diari *Ara*.

Articles relacionats

El llinatge del poder.
Tres contes

Els cérvols i la neu: la proposta de Toni Sala contra el «realisme academista»

Llibres
Cultura
Nosaltres
Contacte

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

Política de privacitat
Copyleft

© LA LECTORA 2018